

KEMALİST DEVRİM VE TKP

Aydınlık Gazetesi, 30 Aralık 2019

Yıldırım Koç

Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki bağımsızlık mücadelesini bir “burjuva hareketi” olarak nitelendirenlerin dayandıkları temel anlayış, Atatürk’ün Türkiye Komünist Partisi’ne karşı tavrıdır. Kemalist Devrim’in TKP’ye yönelik yasaklayıcı tavrı, “burjuvazi”nin işçi sınıfına yönelik düşmanca tavrının yansıması olarak gösterilmektedir. Atatürk döneminde TKP’nin “işçi sınıfının öncüsü” olması gibi bir iddiasının da gerçeklerle uzaktan yakından ilgisi yoktu. TKP’nin işçi sınıfı içindeki ilişkileri son derece sınırlıydı. TKP’nin çalışmalarına yasak getirilmesinin nedeniyse, birkaç başlık altında incelenebilir.

TKP’NİN HATALARI

Türkiye sosyalist/komünist hareket tarihinde büyük çabalar, sıkıntılar, fedakarlıklar olduğu gibi, büyük hatalar da vardır.

Sınıfsız ve sömürsüz bir dünya uğrunda kişisel hiçbir karşılık beklemeden, yalnızca vicdanlarının ve beyinlerinin sesine uyarak kendilerini ateşe atan bu insanları saygıyla anıyoruz. Bu saygının bir gereği de, sınıfsız ve sömürsüz bir dünyaya giden yolda yapılan yanlışları tartışmak, bu yanlışları aşmak için günümüzde de gereken çabayı göstermektir.

TKP’nin, kanımca birinci hatası, izlediği politikalar itibarıyla Sovyetler Birliği’ne bağımlılığı ve Sovyetler Birliği’nin dış politikasının bir aracı olarak kullanılmasıydı. TKP, “enternasyonalizm” iddiasıyla, Sovyetler Birliği’nin çıkarlarına ve önceliklerine, Türkiye’nin çıkar ve önceliklerinden daha fazla önem veriyordu.

TKP, Türkiye’deki faaliyetlerinin sürdürülmesinde Sovyetler Birliği’nden para alıyordu. Diğer bir deyişle, “ruble geliyordu.” Bu mali ilişki, TKP kadrolarının yanlış bir enternasyonalizm anlayışıyla Sovyetler Birliği’ne bağımlılığını daha da pekiştiriyordu.

Bu iki etmen nedeniyle, TKP’nin faaliyetleri Türkiye’nin bağımsızlığı açısından tehlike oluşturuyordu.

Mustafa Kemal Paşa’nın ve Kemalist Cumhuriyet’in TKP’ye karşı baskıcı tavır almasının diğer nedeni, TKP’nin ayrılıkçı Kürt milliyetçiliğine karşı takındığı tavrıydı. TKP, 1925 Şeyh Sait, 1930 Ağrı ve 1937-38 Dersim isyanlarında Türkiye Cumhuriyeti’nin izlediği politikayı destekleyen açıklamalar yaptı. Ancak bu destekte belirleyici etmen, Sovyetler Birliği’nin bu konudaki tavrıydı. Sovyetler Birliği de, emperyalistlerin kontrolündeki Kürt isyanlarını kendisi açısından bir tehdit olarak gördüğü için Kemalist Cumhuriyet’i destekliyordu. Diğer taraftan, gerek SBKP, gerek TKP, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunuyor ve ayrılıkçı Kürt milliyetçiliğine yeşil ışık yakıyordu.

Mustafa Kemal Paşa’nın TKP’ye karşı tavrının belirlenmesinde diğer bir etmen, Şefik Hüsnü ve arkadaşlarının Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul’da kalmaları ve bağımsızlık mücadelesine hiç destek vermemeleriydi. Hele Şefik Hüsnü’nün Kurtuluş Savaşı’nı küçümseyici tavrı tepki çekiyordu.

Leninizmi benimseyen Türk komünistlerinin “burjuva devlet”i düşman olarak görmeleri ve “burjuva devleti”ni yıkmaya çalışmaları da diğer bir etmendi.

TÜRKİYE’NİN SOVYETLERLE İLİŞKİLERİ

Mustafa Kemal Paşa, daha Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren, Sovyetler Birliği ile eşitliğe ve karşılıklı saygıya dayalı yakın bir işbirliğinden yanaydı. Kurtuluş Savaşı’nın zafere ulaştırılmasında Sovyet Rusya’nın büyük yardımından, eşitler arasındaki ilişki ve karşılıklı çıkarlar çerçevesinde yararlanmıştı.

Ulusal Kurtuluş Savaşımız sırasında Sovyet Rusya’dan önemli miktarda silah, cephane ve altın alındı. 1933 yılında Birinci Sanayi Planı’nın hazırlanmasında Sovyet uzmanlarının desteğinden yararlanıldı. Sovyetler Birliği, 1935 yılında Sümerbank Kayseri ve 1936 yılında Sümerbank Nazilli

fabrikalarını kurdu. 1936 yılında Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının Türkiye'nin denetimine geçmesini sağlayan Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin kabulünde Sovyetler Birliği'nin önemli katkısı oldu. Türkiye 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne üye oldu; Sovyetler Birliği'nin Milletler Cemiyeti'ne üyeliği 1934 yılında gerçekleşti.

Sovyetler Birliği, Mustafa Kemal Paşa'nın dünyadaki anti-emperyalist mücadeledeki büyük etkisini ve Türkiye ile dostluğun Sovyetler Birliği'nin güvenliği açısından hayati önemini kavradığından, Türkiye Komünist Partisi'nin yasaklanmasına karşın, Türkiye ile iyi ilişkiler geliştirme ve sürdürme politikasını kararlı bir biçimde sürdürdü.

TKP'NİN FAALİYETLERİ

Atatürk'ün hayatta olduğu dönemde ve ardından 1938-1945 yıllarında Türkiye Komünist Partisi'nin legal çalışmasına izin verilmedi. TKP'nin legaldeki uzantısı olan Türkiye İşçi ve Çiftçi Fırkası'nın faaliyetleri 1925 yılında durduruldu. Daha sonraki yıllarda da çeşitli kereler TKP tevkifatları yapıldı. Ancak TKP üyelerine verilen cezalar sınırlıydı ve görüşleri ve davranışları nedeniyle idam edilen TKP üyesi olmadı. Diğer taraftan, irtica ile suçlanan bazı kişiler idam cezasına çarptırıldı.

Türk istihbaratı, Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren komünistler arasında etkiliydi ve TKP'nin legal ve illegal çalışmalarını yakından izliyordu. Örneğin, 1930'lu yıllarda Moskova'ya giden Türk komünistlerinin üniversiteye yerleştirilmesini düzenleyen ve ardından TKP ile Komintern arasında bağlantıyı sağlayan Altındış Faik, gerçekte bir Türk istihbarat görevlisiydi.